

**НИКОЛАЙ СВЕТЛЕВ**  
**РЕФЕРАТ**

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Сони се беше облегнал на хидравличния шезлонг и на лицето му беше разцъфнал най печалният израз, който се е срещал някога в цялата Слънчева система. Никак не му вървеше, макар че от целия 180-ти випуск на института по космонавигация той се славеше с най-добър успех. Просто така се случваше, че на всеки изпит му се падаха най-безинтересните и неблагодарни теми, приличащи на галактически каши. И сега стана така! По начало, какво им е притрябвало на бъдещите покорители на Космоса да държат изпити по история на изкуствата и да подготвят реферати, като че ли им са малко специалните дисциплини?! Пък и такава одъвкана тема „Развитие на изкуствата на Земята от XIX до XXV век“ — поне да беше за някоя друга планета. Няма как, ще трябва да го подготви този загубен реферат, иначе заверката отива на кино и сбогом, Космос, заради история на изкуствата! При тази черна мисъл Сони скочи като ударен и започна да търси капсулката на сугестофона. Дяволска машинка, къде ли се е покрила? Като си помисли човек, че първите сугестофони са били с величината на всъдеходи, може да се разбере, защо не са ги губили! Най-сетне го откри и започна да го съзерцава със смесени чувства.

Тези капсулки имаха интересна история и бяха свързани с едно епохално постижение. Преди 4 века (в средата на 24 столетие) учените успяха да разкодират изключително сложния механизъм на човешкия мозък. Откриха се пътища за прехвърляне на информацията от един мозък в друг. Това позволи да се проследи човешката мисъл в нейните извори и да се получи представа за онова, което не излизаше на бял свят и оставаше скрито в дъното на душата.

Сони повъртя още известно време потомъка на всъдеходите и с въздишка го пхна в ухото си. Оставаше да се съсредоточи и да потегли по следите на Гог, Вагнер, Толстой и компания. Все пак реши да не задълбава още отначало, защото произведения преди 24-ти век можеха да се възприемат само по класическия начин „с книга в ръка“. Разбира се, не ставаше нужда да ходи в библиотеката, защото сугестофоните поднасяха на мозъка текста. Но това беше все пак текст, а не мисли и чувства, поднесени директно. Затова реши да започне с нещо кратко и леко от 25 век и след това да премине към по-трудния ранен период. Сони се съсредоточи и насочи хипотетичното поле наслуки. Цялото му същество в един миг се напълни с някаква

потресаваща мелодия, бавна, величествена и необятна, излъчваща неопределима скръб, музика от която потреперваха костите. Това беше Химнът на 160-те загинали на Марс. Явно, че беше попаднал в сектор „М“ от каталога за 25 век. Не можа да издържи повече и пожела друг материал, твърде болезнено отекуваше в него величествения химн на героите. От вцепенението го отърси абсолютната тишина, настъпила в съзнанието му, през която като светкавица затрепери бялото поле на някакъв печатен текст. Що за куреоз? През 25 век вече не са се произвеждали печатни материали, а това тук беше стихотворение, предадено по класическия начин. Странна и малко примитивна поезия, вълнуваща и далечна, с думи, които го шибаха в лицето:

*„Когато бродех по земята  
през двадесет и петото столетие,  
на танковете древни по дулата  
цъфтяха слънчеви букети  
и светлината на безкрайната вселена,  
обсипваше полетата зелени...“*

Сони спря да чете, озадачен не толкова от съдържанието, колкото от глождещия го въпрос: как така стихове с класическа форма съжителствуваха с Химна на загиналите, който бе в сугестофона. Черните редове обаче продължаваха да се забиват във възбуденото му съзнание:

*„А в първите целувки на зората  
сияние затрогващо струеше,  
на танковете древни по дулата,  
патината на времето гореше!“*

Учудването на Сони нарасна. Заглавието беше „Метусалем“, а авторът имаше някакво труднопроизносимо име. Нещо не съответствуваше на 25 век. В стиховете имаше един скрит възторг от описаната пасторална картина, някакъв болезнен стремеж и желание

да се избегне нещо страшно, което Сони все още не можеше да схване. Като че ли беше създадено в някаква друга действителност. Той машинално повтори на глас последната си мисъл и за малко не хлъцна.

— Досущ като тесногръд робот разсъждавам, пък отгоре на всичко и логика съм учил. Явно е писано преди сугестоерата, а нашите класифициращи машини, заблудени от съдържанието на началните стихове, просто механично са го посяли в сектор „М“ от каталога за 25 век. Интересно само, кога ли е писано?

Направи светкавична справка за автора и, след като получа данните, нещата започнаха постепенно да идват по местата си.

Този човек бе творил преди близо 800 години в епохата на ненавист и борба между два свята, носители на различни идеи. Това бе ерата на концлагерите и революциите, на големите надежди, и на Сони стана понятен страстният копнеж на автора да види щастието на своите далечни потомци, мига, когато по дулата на танковете ще грее пурпурът на вековна ръжда. Този човек бе живял с надежда, запалена от огъня на революциите и е бил свидетел на утрото на космическата ера. И само с колко малко думи беше казал всичко, което го вълнува! Ах, тези бедни изразни средства! Сони се позавъртя неловко и за момент изпита отвращение към сугестофона, но го остави на ухото си, защото темата го заинтересува. В крайна сметка историята на изкуствата се оказваше не чак толкова задръстена работа!

\* \* \*

Когато екранът в голямата централна зала се самоизключи, отнасяйки със себе си задълбоченото лице на Сони, главният психолог на института се наведе към вградените микрофони и усмихвайки се избоботи:

— Информационен център, преместете отново „Метусалем“ на мястото му в каталога за 20 век и приежете моята благодарност за съдействието!

След това психологът се усмихна отново и се обърна към седящия наблизо Ректор на института, казвайки:

— Е, Ролович, напразно се притеснявахте за Сони. Както видяхте, събудихме интерес в него, макар и за сметка на реномето на

информационния център! Аз предположих, че Сони ще се насочи към единствения век от дадения му период, в който произведенията на изкуството са в сугестоформа и затова насочих първоначално неговото хипотетично поле към Химна на загиналите от Марс. Така Химнът очисти от съзнанието му всички разсейващи мисли, защото е твърде шокиращ. След това му погодих номера с „Метусалем“ от 20 век, за да го заинтригувам с грешката на машините. Всъщност по този начин исках да го срещна с древното изкуство, което той смяташе за безинтересно. Оттук нататък се прояви неговата голяма находчивост и стръв към загадките и за нас той беше спечелен. Как мислите, добре ли съм постъпил?

Ректорът отхвърли назад бялата си грива, разкърши мощната си снага и дяволито изсумтя:

— Просто ми се струва, че Сони ще получи отново отличен.

Публикувано във вестник „Технически авангард“, брой 150/1977

г.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.